

**T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI**

**TAKIM SPORU VE BİREYSEL SPOR İLE UĞRAŞAN SPORCULARIN
ÖZERK VE BAĞIMLI KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN BELİRLENMESİ
(BALIKESİR ASTSUBAY MESLEK YÜKSEK OKULU ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ejder GÜNEŞ

**Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. İbrahim ERDEMİR**

BALIKESİR - 2013

**T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI**

**TAKIM SPORU VE BİREYSEL SPOR İLE UĞRAŞAN SPORCULARIN
ÖZERK VE BAĞIMLI KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN BELİRLENMESİ
(BALIKESİR ASTSUBAY MESLEK YÜKSEK OKULU ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ejder GÜNEŞ

**Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. İbrahim ERDEMİR**

BALIKESİR - 2013

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TEZ KABUL VE ONAY

Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı çerçevesinde yürütülmüş olan
“Takım Spor ve Bireysel Spor İle Uğraşan Sporcuların Özerk ve Bağımlı Kişilik Özelliklerinin
Belirlenmesi (Balıkesir Astsubay Meslek Yüksek Okulu Örneği)”
adlı çalışma, aşağıdaki jüri tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tarihi: 12/06/2013

TEZ SINAV JÜRİSİ

Yrd. Doç. Dr. Murat ÖZMADEN
Balıkesir Üniversitesi
Başkan

Yrd. Doç. Dr. İbrahim ERDEMİR
Balıkesir Üniversitesi
Üye

Yrd. Doç. Dr. Ercan ZORBA
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Üye

Yukarıdaki Tez, Yönetim Kurulunun 26/06/2013 tarih ve 2013/7 sayılı kararı ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Özlem YAVUZ
Enstitü Müdürü

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün aşamalarda patent ve telif haklarını ihlal edici etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tezde kullanılmış olan tüm bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi beyan ederim. 10.05.2013

Ejder GÜNEŞ

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
ŞEKİLLER DİZİNİ	v
TABLolar DİZİNİ	vi
1. GİRİŞ	1
2. GENEL BİLGİLER	6
2.1. Kişilik	6
2.1.1. Kişiliğin Tanımı	6
2.1.1.1. Alport'un Kişilik Tanımı	8
2.1.1.2. Getzel'in Kişilik Tanımı	8
2.2. Kişilik Kuramları	9
2.2.1. Psikanalitik Kişilik Kuramı	10
2.2.1.1. Kişilik Gelişimi	12
2.2.2. Özellik Kuramı	13
2.2.2.1. Treytlerin Türleri	14
2.2.3. Sosyal Davranış Kuramı	17
2.2.3.1. Pekiştirme ve Sosyal Öğrenme	18
2.3. Kişiliğin Değerlendirilmesi	19
2.4. Kişiliği Psikolojik Özelliklerine Göre Sınıflandırma	20
2.5. Kişiliği Değerlere Göre Sınıflandırma	21
2.6. Kişiliğin Ölçülmesi	22
2.6.1. Kişilik Envanterleri	22
2.6.2. Projektif Testler	23
2.7. Spor ve Kişilik İlişkisi	23
2.7.1. Takım Spor ve Bireysel Spor Yapanların Kişilik Özellikleri	24
3. MATERYAL VE METOD	25
3.1. Araştırmanın Modeli	25
3.2. Evren ve Örneklem	25
3.3. Veri Toplama Araçları	26
3.4. Veri Toplama Süreci	26
3.5. Verilerin Analizi	26
4. BULGULAR	27
5. TARTIŞMA	33
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	36
KAYNAKLAR	37
EKLER	40
EK-1. ÖZGEÇMİŞ	40
EK-2. BECK SOSYOTROPİ VE OTONOMİ ÖLÇEĞİ	41

TEŞEKKÜR

"Balıkesir Astsubay Meslek Yüksekokulu'nda Takım Sporı ve Bireysel Spor ile Uğraşan Sporcuların zerk ve Bağımlı Kişilik zelliklerinin Belirlenmesi" konulu bitirme tezimde baŐta istatistiksel bölümler olmak üzere bir çok konuda bana yardımcı olan danıŐman hocam İbrahim ERDEMİR' e, bilgileri bilgisayara aktarıp düzenlemesini yapan öğrencilerime sonsuz teŐekkürlerimi sunarım.

ÖZET

Takım Spor ve Bireysel Spor İle Uğraşan Sporcuların Özerk ve Bağımlı Kişilik Özelliklerinin Belirlenmesi (Balıkesir Astsubay Meslek Yüksek Okulu Örneği)

Bu çalışmanın amacı, "Balıkesir Astsubay Meslek Yüksekokulu'nda takım sporu ve bireysel spor ile uğraşan astsubay aday sporcuların özerk ve bağımlı kişilik özelliklerinin belirlenmesi" problemine yanıt arayan bir çalışmadır. Bu araştırmanın evrenini, Balıkesir Astsubay Meslek Yüksekokulu oluştururken, örneklemini ise, 2011 - 2012 Eğitim-Öğretim yılı içerisinde bu okulda okuyan ve tesadüfi yöntemle seçilen 50 bireysel spor ve 50 takım sporu ile uğraşan astsubay aday öğrenciler oluşturmaktadır.

Araştırmada, takım sporu ve bireysel sporlarla uğraşan astsubay aday sporcuların özerk ve bağımlı kişilik özelliklerini belirlemeye yönelik soruları içeren, Sosyotropi-Otonomi Ölçeği kullanılmıştır. Ergen ve yetişkinlere uygulanabilen bu ölçeği, sosyotropi alt ölçeğine ait otuz madde, otonomi alt ölçeğine ait otuz madde olmak üzere toplam 60 maddeden oluşmaktadır. Araştırma sonucunda elde edilen veriler SPSS 19 paket programı ile çözümlenmiştir. Mevcut verilerin analizinde "t" testi kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda; takım sporu ile uğraşanların yaş ve spor geçmişi dağılımlarında; 17 ile 25 yaş arasında değişen puanlarının ortalamasının 19.68 ± 1.48 , spor geçmişlerinin ise, 1 ile 13 arasında değişen puanlarının ortalamasının 6.50 ± 3.19 olduğu, bireysel spor ile uğraşanların yaş ve spor geçmişi dağılımlarında; 18 ile 22 yaş arasında değişen puanlarının ortalamasının 19.88 ± 1.21 , spor geçmişlerinin ise, 1 ile 13 arasında değişen puanlarının ortalamasının 4.40 ± 2.56 olduğu ortaya çıkmıştır. Katılımcıların "Otonomi" alt ölçeğine ilişkin betimsel istatistiksel verileri incelendiğinde, takım sporu ile uğraşanların 2 ile 3 arasında değişen puanlarının ortalamasının 2.60 ± 0.50 bireysel spor ile uğraşanların 2 ile 3 arasında değişen puanlarının ortalamasının 2.48 ± 0.51 olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların "Sosyotropi" alt ölçeğine ilişkin betimsel istatistiksel verileri incelendiğinde, takım sporu ile uğraşanların 2 ile 3 arasında değişen puanlarının ortalamasının 2.36 ± 0.49 bireysel spor ile uğraşanların 2 ile 3 arasında değişen puanlarının ortalamasının 2.36 ± 0.49 olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Katılımcıların uğraştıkları spor açısından hem otonomi hem de sosyotropi alt ölçeğine ilişkin "t" testi sonuçların herhangi bir anlamlılık tespit edilmemiştir. Sonuç olarak, Balıkesir Astsubay Meslek Yüksekokulu'nda takım sporu ve bireysel spor ile uğraşan astsubay aday sporcuların özerk ve bağımlı kişilik özellikleri açısından herhangi bir farklılık tespit edilememiştir.

Anahtar Kelimeler: Bireysel Spor ve Kişilik, Otonomi, Takım Spor, Sosyotropi.

ABSTRACT

The Determination of Self and Dependent Peculiarities of Sportsmen Being Interested in Team Sports and Individual Sports (The Sample of Balikesir Sergeant Vocational College)

The aim of this survey is to find out an answer to the question of the determination of self and dependent personal peculiarities of Sergeant candidates sportsmen being interested in team sports and individual sports. Meanwhile the main part of this survey is being constituted by Vocation College, Balikesir, the case studies is also being constituted by Sergeant students studying in this school in the education year of 2011-2012, and are chosen randomly.

In this survey Sosyotropi-Otonomi Scale which has question to determine self and dependent personal peculiarities of candidates sergeant sportsmen being interested in team sports and individual sports was used. This scale being able to apply to adolescents and adults is comprised with 60 items that are 30 pre-items belong to Sosyotropi scale and 30 pre-items belong to Otonomi scale. The data being acquired as a result of this survey sorted out with SPSS 19 package programme. In the analysis of obtained data "t" test was used.

In the result of the survey, these are appeared that students who deal with team sports the range of sport history; the average of their points that are also between 1 and 3 of sport history, is 6.50 ± 3.19 . On the other hand, it is came out that students who deal with individual sports have in the range of age and sport history; the average of their points that are between 18 and 22 is 19.88 ± 1.21 , the average of their points that are between 1 and 13 is 4.40 ± 2.56 . When the data belongs to participants are examined depending on Otonomi scale, it is determined that the average of the points, changing between 2 and 3, of the students dealing with team sports is 2.60 ± 0.50 . It is determined that the average of the points, changing between 2 and 3, of the students dealing with individual sports is 2.48 ± 0.51 . The data belongs to participants are examined depending on Sosyotropi scale, it is determined that the average of the points, changing between 2 and 3, of the students dealing with team sports is 2.36 ± 0.49 , it is determined that the average of the points, changing between 2 and 3, of the students dealing with team sports is 2.36 ± 0.49 . Any rational result was not identified as a result of "t" test which was applied depending on both Otonomi pre-scale and Sosyotropi pre-test in terms of the participants sports. As a consequence, any difference was not defined between and self and dependent personal peculiarities of Sergeant Candidates sportsmen being interested in team sports and individual sports in Sergeant Vocation College.

Key Words: Individual Sports and Personality, Otonomi, Team Sports, Sosyotropi.

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Freud'a Göre İnsan Bilinci Bir Buz Dağına Benzer	12
Şekil 2. 16 PF Kişilik Faktörü	17

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. Katılımcıların Yaş ve Spor Geçmişlerine Göre Dağılımı (Takım Sporları)	27
Tablo 2. Katılımcıların Yaş ve Spor Geçmişlerine Göre Dağılımı (Bireysel Sporlar)	27
Tablo 3. Katılımcıların Yaş ve Spor Geçmişlerine Göre Dağılımı (Uğraştıkları Spor Türü)	28
Tablo 4. Katılımcıların "Otonomi" ve "Sosyotropi" Alt Ölçeğine İlişkin Betimsel İstatistiksel Veriler	28
Tablo 5. Katılımcıların "Otonomi" Düzeyleri	29
Tablo 6. Katılımcıların Uğraştığı Spor Türüne Göre "Sosyotropi" Alt Ölçeğine İlişkin Betimsel İstatistiksel Veriler	29
Tablo 7. Katılımcıların "Sosyotropi" Düzeyleri	30
Tablo 8. Katılımcıların Uğraştığı Spor Açısından "Otonomi" Alt Ölçeğine İlişkin "t" Testi Sonuçları	30
Tablo 9. Katılımcıların "Otonomi" Düzeyleri	31
Tablo 10. Katılımcıların Uğraştığı Spor Açısından "Sosyotropi" Alt Ölçeğine İlişkin "t" Testi Sonuçları	31
Tablo 11. Katılımcıların "Sosyotropi" Düzeyleri	32

1. GİRİŞ

Kişilik, bireyin özel ve ayırıcı davranışlarını içermektedir. Özel olmasının nedeni, bireyin sıklıkla yaptığı ya da en tipik davranışlarını temsil etmesindedir. Ayırıcı olmasının nedeni ise, bu davranışların kişiyi başkalarından ayırt edici olmasıdır (Morgan, 2000).

Freud'un kişilik kuramının spor ve fiziksel aktivitedeki görünümü, oyundan başlayarak spora doğru giden bir dizinin incelenmesi olarak ele alınır. Bu dize; oyun-müسابaka-spor şeklinde ifade edilmektedir. Freud, oyun ve spora katılımın temel nedenlerini şu şekilde açıklamaktadır (Tiryaki, 2000);

1. Engelleme bireyde kaygıya neden olur ve kaygıdan kurtulmanın bir yolu olarak kişi, oyun ve spora katılır.
2. Oyun oynayan çocukların davranışları izlendiği zaman, bu davranışların çocuğun psiko-seksüel gelişimdeki bir çatışmayı yansıttığı söylenebilir. Oyunun, çocuğun kendi sıkıntılarının üstesinden gelmesinde ve gerçek üzerinde hakimiyet kurmayı başarabilmesinde bir araç olduğu bilinmektedir.
3. Çocuk, oyun ve sporda, sürekli gelişen becerileriyle kendi duygusal, fiziksel ve zihinsel kapasitesini sınama olanağı bulur.

Yukarıda belirtildiği gibi sporcuların kişilik özellikleri ile yöneldiği spor dalı arasındaki ilişkiyi açıklamaya çalışan yaklaşımlar ve kavramlar bulunmaktadır.

Spor, bir yaşam tarzıdır. Kendi dünyası içinde mutlak hakimmiş gibi göstermek doğru değildir. Onu kendi içine alan ufukları kapsayan, gerçeği yeterince anlayabilir hale getirmektir. Günümüzde, yalnız ve mahcup kalmış spor dünyasına giren ikinci plana

atılmış insan, yeniden filizlenmektedir. Spor aleminin yalnız kalmışlığı, bizim düşüncelerimizin bir ürünü ve kasıtlı yarattığımız bir dünyadır. Temelde bize ve yaşantımıza hizmet etmesi için vardır. Bizim, şekillendirmemize ve mutlak hakimiyetimize bağlı olarak varlığını sürdürmektedir. Kendi elimizle, varlığını devam ettiren nesnelere, birbirinden kopuk ve diğerlerinden bağımsız kalamaz. Tümdengelim, tümevarım ve varsayım üzerinde ilerleyen spor dünyası, doğa-kültür-kişilik arasındaki ilişkilerle üçgen bir bağ meydana getirir. Birincisi, insan her şeyden önce doğanın geçirmekte olduğu tarihi evrimselleşme sürecine bağlı olarak, organizmasının değişime uğraması ile hareki kavramlarının ön koşulları oluşur. İkincisi, insan varlığının her aşamasında, kişilik ve karşılıklı ilişkileri sağlam bir temele oturtularak, böylece toplum olmaya doğru adım atar. Üçüncü olarak da insan sadece kendi demokratik haklarını kullanan bir varlık değil, aynı zamanda ihtiyaçlarını gideren bir varlıktır (Güven, 1992). Simmel (1968), eserinde, bunun sosyalleşmesi sırasında insanın, önceden gerekli olan olumlu hareketi yapmak için, kapasitesini nasıl harcayacağını açıklar.

Spor, yaşamın bir parçası olarak gerçek ve sosyal hayatın doğallığı ile ilgilidir ve amacı kendisinde olan bir eylemdir. Çünkü sosyal hayatın temelinde duygular ve coğrafyanın dünyası bulunur. Sosyo-kültürel kişiliğe bürünen insan, uyarılarak yüksek seviye olan kültür düzeyine ulaşır (Erdemli, 1991). Bu seviye, toplumun kavramsal sosyolojisinin metotlarını kavradığı zaman daha iyi anlaşılacaktır. Gerçek hayat, gücünü fizik kanunlarından alan evrenin kişiselliklerinden arındığı zaman başlar.

Spor dünyası, zincirin birbirine bağlanmış halkaları gibidir. Sporda multi disiplinler ilişkileri her zaman, insanda var olan hayali dışa yansıtır ve dünyamızı çeşitlendirir (Williams, 1979).

Kişilik, bireyin kendisi açısından fizyolojik, zihinsel ve ruhsal özellikleri hakkındaki bilgisidir. Başkaları açısından ise bireyin toplum içinde belirli özelliklere ve rollere sahip olmasıdır (Özdevecioğlu, 2002 ve Eren, 2000).

Feshbach ve Weiner (1991), kişiliği fiziksel, sosyal ve kültürel çevrenin belirleyiciliği altında ortaya çıkan özellikler toplamı olarak ele almaktadır.

İnsanın hayatta başarıya ulaşabilmesi için ruh sağlığı yerinde bir kişilik geliştirmesi gerekir. Kişinin iç çatışmaları, bilinçaltı ve bilinçli, kaygı ve korkuları olmayan sağlam, tatmin edici, fikri, ahlaki ve sosyal alışkanlıklara sahip sağlam bir kişiliğin oluşması gerekir. Her insanın kendisine ait ruh yapısı, kültür seviyesi, görgüsü ile sıkı sıkıya ilgili bir sosyal hayatı, bir hissi hayatı vardır. Dışa veya içe dönüklük, egoizm, başkalarını düşünme, sevgi, nefret, hiddet, kin, kıskançlık, yükselme arzusu, rekabet hırsı, etkinlik, faal olma, sosyallik, sosyal olmama, riske girme, ihtiyatlı olma, sorumluluk, sorumsuzluk, atılganlık, kontrollü olma, kendini ifade, aşağılık duygusu, öz saygı, sıkıntılı olma, mutlu olma, kaygılı, sakin, umursamaz, bağımlı, özerk, saldırgan, sakin, boyun eğme, insanları kullanma duygusu, erkeklik, dişilik ve çeşitli ihtiraslar normal sınırlar içinde kaldıkça şahsın adaptasyonu bozulmadıkça ve çevresine zararlı olmadıkça normal, gündelik hayatın alışıla gelmiş reaksiyonları sayılırlar (Eysenck, 1996; Yazıcı, 1999).

İnsanın iç dünyasındaki çekişmeler devam ederken, birey aynı zamanda çevresi ile bir etkileşim içerisinde. Hayatın bireysellikten çıkıp toplumsallığa dönüşmesi yasaların ortaya çıkmasına, yasalara uyma zorunluluğuna neden olur. Bu durum iş bölümü, iş birliği fikrini ortaya çıkarmıştır. Değişik meslek grupları ve yaşam biçimleri, değişik beden, kişilik ve düşünce yapısına sahip insanları gerektirmektedir. Bu, spor yapan insanlarda da aynıdır. Spor yapmak kişiliğin bir göstergesi olduğu gibi sporda branşların seçilmesinde (takım veya bireysel sporlar) kişiliğin etkisi vardır.

Bireyin duymasal ve organsal yaşantıları, doğru olarak simgelendiği yani birey gerçek yaşantıları ile çakışan ve uyumlu olan değerlendirmeler yapılabildiği oranda sağlıklı olur, tüm potansiyellerini gerçekleştirebilir. Kendini gerçekleştirmiş bireyin en önemli özellikleri gerçeği algılayabilmesi, yeteneklerini geliştirip kullanabilmesi, yeni yaşantılara açık olabilmesi ve kendini tanımasıdır (Gökmen ve ark, 1985; Kuru, 2003).

Takım sporu; bir spor dalında karşılaşmalara, yarışmalara katılmak üzere, geçici veya kalıcı olarak oluşturulmuş sporcular topluluğu ya da ekibidir (basketbol, voleybol, hentbol, futbol vb.) (Şahin, 2006).

Bireysel spor, tek başına yapılabilen veya genel olarak yarışmacıları teke tek karşı karşıya getiren sporlar veya ferdi olarak yapılan sporlardır (atletizm, atıcılık, cimnastik, taekwondo, judo, karete vb.) (Şahin, 2006).

Spor, sosyal bir olay olarak bütün dünyada, çeşitli özellikleriyle toplumsal bir kurum ve çok sayıda insanın yaşam biçimi olmuştur. Spor, insanın kendi kişiliğini anlama, ifade etme ve geliştirmede yardımcı olmaktadır (Yazıcı, 1999).

Sporu tek bir boyut altında incelemek uygun değildir. Çünkü yapılış amaçlarına göre, yarışma ve performansa dönük, sağlıklı yaşam, serbest zamanlarını değerlendirmek, toplumsal bağları kuvvetlendirmek, hoş vakit geçirmek için yapıldığı gibi ayrıca gerçekleştirildiği yer ve zamanına göre farklı türlere ayrılmaktadır. Bu nedenle sporu tek ve kesin bir tanıma sığdırmak zordur.

Sporun bir diğer yönü de, "oyun ve yarışmadır." Spor, başarıyı genişletme ve yarışmada üstün gelme amacı için gösterilen çabayı bedensel bakımdan daha yetenekli olanların seçilmesini ve seçilenlerin sürekli ve yoğun bir eğitimle yetiştirilmesini gerektirir. Çağdaş anlamda oyun, bireyin çevresi ile etkileşim sürecidir. Spor ise, insana haz ve doyum veren oyun güdüsünün gelişkin kurallara bağlanmış bir ifadedir. Sağlıklı birey, kendini gerçekleştirmiş bireydir. Kendini gerçekleştiren birey ise, "kapasitesini tam olarak kullanan birey" demektir (Kuru, 2003).

Gökdoğan'ın (1988), yaptığı araştırmada sportif etkinliklere katılmanın bedene olan ilgiyi artırdığını, ergenin psikolojik ve toplumsal gelişimini olumlu yönde etkilediğini ve beden imajından doyum sağladığını saptamıştır. Bedenden sağlanan doyum düzeyi ile ergenin kendine güveni ve kişilerarası ilişkiler arasında bağıntı vardır. Spor yapmak; bedensel etkinlikte bulunmak, bedeni eğitmek, değişen bedeni kabul etmedeki zorlukları gidererek kişinin değişen bedenine uyum sağlaması kolaylaşır.

Sportif etkinlikler düzenli çalışmayı, üstün tekniği, estetiği, yarışmayı gerektiren bir uygulama olduğundan, öğrencinin kişilik yapısını ve uyumunu etkilediği araştırmalarla saptanmıştır (Kuru, 2003).

Bu çalışmanın amacı, "Balıkesir Astsubay Meslek Yüksekokulu'nda takım sporu ve bireysel spor ile uğraşan astsubay aday sporcuların özerk ve bağımlı kişilik özelliklerinin belirlenmesi" problemine yanıt arayan bir çalışmadır. Bu bağlamda fiziksel aktivite ortamlarında farklı spor dalları ile uğraşan astsubay adaylarının seçmiş oldukları spor branşının türü ile kendisinde baskın olan kişilik özelliği arasında bir ilişkinin bulunup bulunmadığının araştırılması ve elde edilen bulgulara dayanarak varsayımların sunulması, ilgili spor branşında yer alan astsubay adaylarının özellikleri ile ilgili daha kapsamlı bilgiler edinilmesi açısından önem taşımaktadır.

2. GENEL BİLGİLER

Bu bölümde, araştırmaya uygun literatürler taranmış olup belli bir sistematik içinde kronolojik olarak özetlenmiştir.

2.1. KİŞİLİK

Kişilik; bireyin bakış, konuşma, düşünme, hissetme şekilleri, sevdiği ve nefret ettiği şeyler, becerileri ile ilgilendiği şeyler, ümit ve arzuları, şapkasını giyme, bir melodiyi ıslıkla çalma veya bir topu atma biçimidir. İnsanın şişman olması gibi derin bir sese sahip olması da kişiliğinin bir parçasıdır.

Kişilik sözcüğü, Türkçe’de, bir kişi olarak bireyin kendi bütünlüğü içindeki varoluşunu dile getirmektedir. Batı dillerinde personality-personalitat veya personalite olarak kullanılan kişilik anlamındaki sözcüğün aslı, eski Yunanca’daki “persona”dan gelmektedir. Persona "maske" demektir. Eski Yunan’da tiyatrodaki belli kimlikleri canlandıran aktörler yüzlerine maske takarak oynarlardı. Sahne ile seyirciler arasındaki uzaklığın fazla olması nedeniyle aktörün yansıttığı role uygun yüz mimikleri gönderemeyeceği için bu yolu seçerlerdi (Baysal, 1987).

2.1.1. Kişiliğin Tanımı

Kişilik tanımlarına geçmeden önce, şunu belirtmek gerekir ki bu tanımlar arasında ortak yanlar olmasına rağmen, her birinin üzerinde birleştikleri ortak bir tanım yoktur. Kuter ve Öztürk’e (1988) göre; kişilik, bir insanı başkalarından ayıran bedensel, zihinsel ve ruhsal özelliklerin bütünü olarak değerlendirilmektedir. Bir başka deyişle, kişilik kavramından, bir insanı nesnel (objektif) ve öznel (subjektif) yanlarıyla diğerlerinden farklı kılan duygu, düşünce, tutum ve davranış özelliklerinin

tümüdür. Özbaydar da (1983) kişiliği, bir kimsenin çevresindeki binlerce uyarıma cevapta bulunuşundaki özellikler olarak ifade etmektedir. Köknel (1983) ise kişiliği, birbirlerini tamamlayıcı biçimde işlev yapan değişik katmanlardan oluşmuş bir bütün olarak tanımlamıştır. Cox (2002) “Spor Psikolojisi” kitabında, Hollander’in kişiliği 3 katmana ayırarak tanımladığını belirtmiştir. Ona göre kişilik; psikolojik nüve, tipik tepkiler ve role ilişkin davranışlar olmak üzere 3 kısımdan oluşmuştur:

Psikolojik Nüve: İnsanın özü olarak tanımlanabilir. Bu öz, insanın benliğini, değer yapılarını, güdülerini, tutumlarını içerir.

Tipik Davranışlar: Bireyin çevreye kendine özgü bir tarzda uyumunu gösteren davranışları anlatır. Örneğin; bir birey, her türlü koşulda soğuk kanlılığını kaybetmeden sinirlenmeden, öfke duymadan olaylara yaklaşabiliyorsa, o insanın sakin soğukkanlı olduğunu söyleyebiliriz. Bu tür istikrarlı davranışlar da bir yerde psikolojik nüvenin bir göstergesi olmaktadır.

Role İlişkin Davranışlar: Bireyin içinde bulunduğu farklı ortamlardaki davranışlarını anlatır. Bu aslında kişilik sözcüğünün Latince kökeni olan "persona" yani "maske" tanımına denk düşer. Bilindiği gibi Latince’de “persona”, tiyatro oyuncularının oyundaki rollerine uygun olarak yüzlerine taktıkları maskelere verilen isimdir. Günlük yaşamımızda da insanlar pek çok farklı roller oynarlar. Örneğin; evde baba, okulda öğretmen, salonda sporcu gibi. Bu sırada yüzlerindeki maske değişir. Okuldaki öğretmenin müdürüyle konuşurken taktığı maske ile akşam spor salonunda takım arkadaşı ile konuşurken taktığı maske aynı değildir. Bu nedenle role ilişkin davranışların (Role-related Behaviours) psikolojik nüvenin göstergesi olmadığı söylenebilir (Tiryaki, 2000).

Bu tanımların dışında, Alport ve Getzel de kişiliğin tanımını kategorilere ayırarak yapmışlardır:

2.1.1.1. Alport'un Kişilik Tanımı

Amerikan psikologu Alport, 1937'de, 50 farklı kişilik tanımı yapmış. Baysal ve Tekinarslan da (1987) bunları 5 grup altında toplamıştır. Bunlar;

a. Dahiledici Tanımlar: Kişiliği az çok bağımsız özelliklerinin veya davranış birimlerinin bir toplamı olarak görürler. Onlara göre kişilik, gelişme sürecinden doğan yapıdan çok bir sonuçtur.

b. Bütünleyici Tanımlar: Kişinin davranışını meydana getiren etkenlerin, düzensel yönüne ağırlık vermişlerdir.

c. Hiyarersik Tanımlar: Bütünleyici Tanımlar gibi, kişiliğin düzensel yönüne önem verirler. Ancak onların düzene olan yaklaşımları yatay değil, dikey anlamdadır.

d. Mizaçsal Tanımlar: Daha çok belirli bir kişinin, diğerleriyle olan ilişkilerindeki bütünlüğüne ve parçalanmazlığına önem verirler.

e. İntibaksal Tanımlar: Bir insanın çevresiyle ilişki kurmakta ne derece etkili olduğuna önem verirler.

2.1.1.2. Getzel'in Kişilik Tanımı

Getzel de kişiliği, 3 başlık altında toplamıştır:

a.Kişiliğin Davranışsal Tanımları: Davranışçı adı verdiğimiz psikologlar, kişiliği, bir insanın kendine özgü ve az çok her zaman gözlenebilen davranış ve alışkanlıkların tümü olarak tanımlar.

b.Sosyal Uyarıcı Olarak Kişilik: Bazı psikologlar, kişiliği toplumsal yönden ele alırlar. Bu bakımdan, insanların ne gibi etkiler yaptıklarını, ne tür

izlenimler bıraktığını incelerler. Onlara göre kişilik, insanın toplumda değişik roller ve bu rollerin başkalarının üzerinde bıraktığı etkilerin tümüdür.

c.Derinlik Psikologlarına Göre Kişilik: Derinlik Psikologlarına göre; bireyin görülebilir ve ölçülebilir bütün özellikleri, bir takım iç etmenlerden ileri gelmektedir. Bireyin gerçek kişiliği iç dünyasındaki dinamik güçlerin kendine has özellikleriyle açıklanabilir (Ünlü, 1988).

Psikologların kişilik üzerine yapmış oldukları tanımlardan yola çıkarak, kişiliği kısaca şöyle tanımlayabiliriz: Kişilik, bireyin özel ve ayırıcı davranışlarını içermektedir; özeldir çünkü bireyin sıklıkla yaptığı, en tipik davranışları temsil eder; ayırt edicidir çünkü bu davranışlar, kişiyi başkalarından ayırır (Morgan, 1984).

2.2. KİŞİLİK KURAMLARI

Psikologların çoğu, farklı kelimelerle anlatsalar dahi, yukarıda ki kişilik tanımını benimserler. Bu güne kadar ve halen de kuvvetle ayrıldıkları nokta, davranışın özel ve ayıcı yönlerinin nasıl keşfedileceği ve adlandırılacağıdır. Bu yanıtlanması oldukça güç bir sorun olmuştur. Bu soruna yönelik birçok yaklaşım denenmiş ve bunların her biri değişik kuramların oluşmasıyla sonuçlanmıştır (Morgan,1984).

Psikodinamik kişilik kuramı, Treyt kuramları ve son zamanlarda en doyurucu çözümü getirdiği düşünülen sosyal davranış kuramı psikologların görüş ayrılıklarının sürmesinden, dolaylı bu sınıflar kapsamında incelenecektir.

2.2.1. Psikanalitik Kişilik Kuramı

Bu kuramın kuşkusuz en önemli ismi Sigmund Freud'tur. Freud'a göre, insan kişiliğinin üç temel birimi bulunmaktadır. Bunlar id, ego ve süper egodur. Bunların ayrı ayrı işlevleri olmasına rağmen üçü etkileşimde bulunarak, davranışı yönlendirirler (Thelma, 1992). Şimdi Freud'a göre kişiliğimizi oluşturan bu üç kısmı inceleyelim:

İd: Kişiliğimizin bu kısmı, insanların en kaba, en ilkel, kalıtımsal dürtü ve arzularını içerir (Cüceloğlu, 1993). İçerisinde ilkel istek ve dürtülerle içgüdülerin yer aldığı id, ruhi enerji kaynağıdır. Kişiliğinin diğer iki katmanının (ego ve süper ego) çalışması için gerekli gücü id sağlar (İkizler, 1984). İd'in, ilkel kalıtımsal dürtülerden ikisi, cinsiyet ve saldırganlık diğerlerinden daha baskındır. Kişiliğimizin bu kısmı hiç beklemek istemez, düşünce bu kısımda etkili değildir. "Şu anda arzu ve şehvetimin giderilmesi gerekir, bir dakika bile bekleyemem" diyen birimdir. İd'in itmeleri bilinçaltı dürtüleridir çünkü birey, bu dürtülerin çoğu kez farkında değildir. İd, sonucu ne olursa olsun arzusunun yerine getirilmesini ister. Sizin isteğinizi yapmayan kişiyi tekmeleme, çekici bulduğumuz karşıt cinsteki kimseyle o anda, orada cinsel ilişki kurma isteği gibi, id, hayal etme yoluyla da arzularını doyuma ulaştırma yönüne gidebilir; örneğin, çölde susuz kalan birey, su hayal etmeye ve hatta suyu görmeye başlar (Cüceloğlu, 1993).

İd, ayrıca haz peşinde koşar. Burada, haz prensibi hakimdir. İnsanın biyolojik ve psikolojik ihtiyaçları doyum peşindedir. Bir doyumsuzluk veya bazı şeylerin eksikliği durumunda bir enerji birikmesi yani "gerilim hali" ortaya çıkar. Meydana gelen gerilimi giderebilmek için İd, birikmiş enerjiyi boşaltmaya çalışır. Fazla enerjinin boşaltılması sonucu doyuma ulaşan insan, bundan bir haz duyar hayatı boyunca bunu arar (İkizler, 1984).

Ego: İd'i denetim altında tutmaya çabalayan kişilik birimidir. İd'in yöneticisi konumundadır (Cox, 2002). Ego, genellikle id'in ilkelerine itaat eder (Atkinson, 1995). Gerçek dünya ile id arasında bir aracı olarak işlev görür. Ego, akılcı ve pratiktir. İd, tam aksine mantığı hesaba katmaz, pratik değildir. İd "hep istiyorum"

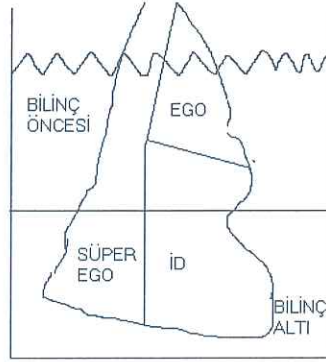
der. Ego "koşullar uygunsa sana istediğini veririm" der. Ego, çoğu kez id ile çelişki olsa da esas görevinin, id'in arzu ve dürtülerini mümkün olduğu kadar yerine getirmek olduğunu bilir ve hep o yönde çalışır.

İd, günlük yaşamımızda tamamıyla bize hakim olsa ve hep onun etkisi altında hareket etseydik, canımızın çektiği her şeye atılır, yürürken önümüze çıkanları iter, bizi engelleyen kim olursa olsun ona saldırırdık. Ego, böyle durumlarda aracı olarak işin içine girer ve id'e "sen biraz bekle, ben hallederim sorunu, senin istediklerini yerine getiririm" der. Ego, öyle bir çözüm yolu bulma çabasıdadır ki id, kendi isteğini elde etsin fakat toplumun da düzeni bozulmasın.

Ego, bir anlamda id'in danışmanıdır. Sürekli ona yol gösterir. Temel amacı, ona hizmet etmektir. Onu yüceltmek, eğitmek çabasında değildir. "İyi" veya "kötü" kavramıyla hiç ilgilenmez, durumu uygunsa ve yapabiliyorsa, id'e "haydi yap" yeşil ışığını yakar. Herhangi bir ahlaksal tutumu yoktur (Cüceloğlu, 1993).

Süper Ego: Freud, toplumun inandığı "doğru" ve "yanlış" kararlarının kaynağını teşkil eden kısma süper ego adını verir. İd ve ego gibi üst benin büyük bir kısmı da bilinçaltındadır. Bir toplumun vicdanı o toplumun bireylerinin üst beninde (süper egolarında) yer alır ve süper ego, bireyin davranışlarını sürekli süzgeçten geçirir. Süper ego, temel olarak bireyin vicdanıdır (Atkinson, 1995). Ego, id ile süper ego arasında kalmış bir cambaz gibidir. Hem id'i memnun etmeye çalışır hem de süper ego tarafından azarlanmaktan kurtulur.

Bilinçaltı: Freud'un getirdiği en önemli kavramlardan biri, bilinçaltı kavramıdır. Bilinçaltı farkında olmadığımız arzu, istek, dürtü, duygu düşüncelerin depolandığı büyük hazineyi temsil eder. Şekil 1.1'de görüldüğü gibi id'in tümü, egonun bir kısmı ve üst benin (süper ego) büyük bir kısmı bilinçaltında kalır. Yakın bir arkadaşımıza duyduğumuz derin kin kendini bilinçaltına saklar. Bilinçaltındaki bu arzu, istek, dürtü, duygu ve düşünceler sürekli davranışı etkiler ve ne var ki biz bu etkinin farkında olmayız (Cüceloğlu, 1993).

Şekil 1. Freud'a göre insan bilinci, bir buzdağına benzer.

(<http://tr.wikipedia.org>, 27.05.2013)

Şekle baktığımızda karşımıza çıkan kavramlardan biri de bilinç öncesidir. Bilinç öncesi bir düşüncenin o anda farkında olmasak ta istediğimizde farkında varabiliriz. Örneğin şu anda halanızın adını düşünmüyoruz ama bu cümleyi okurken halamızın adını hatırladınız. Halanızın adı bilinç öncesinden bilinç düzeyine gelmiştir (Cüceloğlu, 1993).

2.2.1.1. Kişilik Gelişimi

Freud, bireyin hayatının ilk 5 yılında kişiliği etkileyen bazı gelişim evrelerinden geçtiğini belirtmiştir. Cinselliğin tanımını geniş tutarak bu dönemlere "psikoseksüel evreler" adını vermiştir (Atkinson,1995).

Psikoseksüel aşamalar; bu aşamalar, bedenin belirli bir organının adıyla tanımlanır. Doğumdan iki yaşına kadar çocuk oral (ağız) aşamasındadır. Bu devrede emme ve yeme, çocuğun zevk aldığı en baskın davranışlarıdır.

Çocuk, 2 ile 4 yaşı arasında, emmekten daha fazla dışkılamadan, anal uyarılmadan zevk almaya başlar; bu nedenle, o devreye "anal aşaması" adı verilir.

Dört yaşıdayken çocuk, fallik aşamaya girer. Bu devrede çocuk, cinsel organına dokunmaktan zevk almaya başlar.

Fallik devreden sonra latent aşama gelir ve bu devre 5 ile 12-13 yaşlarına kadar sürer. Bu devrede, çocuğun cinsel dürtüsü gizlidir, çocuk cinsiyet ile ilgili konulardan hoşlanmaz ve kendini daha çok oyuna verir.

Ergenlikle beraber genital aşama, kendisini göstermeye başlar. Birey, cinsel organları ve duyguları arasında bir bağ olduğunu fark etmeye başlamıştır. Karşıt cinsler arsında romantik ilişkilerin doğmasına bu dönemde rastlanır.

Kişi, başkalarıyla işbirliğine girmeyi ister ve bundan hoşlanır. Arkadaş grubuna girer.

Diğer taraftan psikoseksüel gelişimin anal evresine saplanmış bir kişi ise kendini aşırı derecede yalnız hisseder. Çocukken titiz tuvalet eğitiminden geçen çocuk, sürekli kendini denetim altında tutan bir kimse olarak gelişir. Başka bir değişle; Bağımsız olma ve iç tepkilere uygun davranan tipik bir özerk kişiliğe sahip olabilir.

2.2.2. Özellik Kuramı

Psikoloji sözlüğünde treyt ya da özellik, davranışta gözlenen tutarlılık ve sürekliliği açıklamaya hizmet eden, bir kişinin kalıcı özelliği olarak tanımlanmaktadır (Tiryaki, 2000). Özellik kuramı, kişilik gelişiminden çok kişiliğin betimlenmesi ve davranışın kestirilmesiyle ilgilenir (Atkinson, 1999).

Kendimizi ve başkalarını "saldırgan, ihtiyatlı, zeki, heyecanlı ya da endişeli" diye betimlediğimizde, treyt terimlerini kullanırız. Treyt, kişiden kişiye nispeten kalıcı ve tutarlı bir biçimde farklılık gösteren her türlü özelliktir (Atkinson, 1995).

Özellik kuramına göre kişilik bazı özelliklerden meydana gelmektedir. Ama burada unutulmaması gereken, bir bireyde bulunan bir özelliğin diğer birey ya da bireylerde bulunmayacağı anlamı çıkarılmamasıdır.

Örneğin; A kişisi, çabuk arkadaş edinen, çevresindekilerle hemen kaynaşan, gezmeyi dolaşmayı seven kısaca dışa dönük bir kişiyse, B kişisinde, bu özelliğinin olmayacağı ya da bulunmaması gerekir anlamı çıkarılmamalıdır. Yukarıdaki tanımdan anlaşılacağı gibi, bu özelliğin o kişide süreklilik göstermesi önemlidir. Yani bir anlamda, bu özelliğin bir kişide bulunma derecesi önemli olmaktadır. Ancak bu özelliklerin neler olabileceği ile ilgili bir liste yapıldığında, 18.000 terimin, kişiliği tanımlamada kullanılabileceği ortaya çıkmıştır. Bu, çok büyük bir rakamdır. Dolayısıyla eş anlamlılar birleştirilmiş ve bu sayı azaltılmaya çalışılmıştır ki yine de 4.500 gibi bir sayı bulunmuştur (Tiryaki, 2000).

Alport, bu soruna bir çözüm bulmak için treytlere kategorilere ayırmıştır:

2.2.2.1. Treytlerin Türleri

Treytler, genel davranış eğilimleridir. Fakat bütün treytlere, aynı genellik özelliğini taşımaz. Taşıdığı genelliğe göre bunları kardinal veya merkezi treytlere ve ikincil treytlere olarak ikiye ayırmıştır (Yanbastı, 1990).

Merkezi treytlere, kişinin başat treytlere dir. Hemen bütün davranışları, bu treytlere etkisindedir. Kişi, bu treytlere ilk çevresinde tanınır. Bunlar, kişinin temel özelliklerini yansıtır. Diğer bütün eğilimleri, bu treytlere odaklanır.

İkincil treytlere, daha dar kapsamlıdır. Kişiliği tanımlarken bunları daha geride gözleriz. Belirgin davranışlarda ve uygun ortamlarda ortaya çıkarlar. Genellikle insanlar, bir veya iki merkezi treytlere ve birden çok ikincil treytlere sahiptir.

Treytlere ayrıca ifade biçimlerinde de ayrılırlar. Bunlar treytlere ortaya çıkardığı davranış eğilimlerinin rengi ve şeklidir. İlgi alanları, değerler, uzun vadeli amaçların niteliklerini kapsar. İnat, azim çevreye açıklık gibi yönlerdir.

Treytler, kişiliği ve davranışlara bütünlük, devamlılık ve özellik getirirler. Treytler, davranışların odaklaşma niteliğini belirler. Böylece davranışların çevrelendiği bir odak görevi yaparlar, iç bütünlük ve devamlılık gösterirler. İnsanlarda ortak olabilirler fakat bunların stili bireyden bireye fark gösterebilir. Kişiye özel olabilir ya da yalnız o kişide gözlenebilir.

Normal insanların treytleri içinde yaşadıkları kültürün değerleri ve amaçları doğrultusunda gelişir. Fakat bunlardan bağımsızlaşarak o kişiye özgü onun yaşamına ait onun nitelikleri ve coşkularının izlerini taşır.

Treytler, kısaca;

1. Gerçekçi, yaşanan güdülerle karakterize olmuşlardır.
2. Bebeklikten olgunluğa kadar birbirinden kaynaklanan fakat birbirinden bağımsız güdülerle şekillenmişlerdir.
3. Bireyin kişilik olgunluğu güdülerinin yansıdığı treytlerin işlevsel özerkliği ile ölçülür.
4. Öğrenme koşullarıyla gelişir (Yanbastı, 1990).

Tiryaki (2000) “Spor Psikolojisi” kitabında Alport’un kategorilerine ayırmış olduğu treytleri şöyle açıklamaktadır:

Kardinal özellik, tek bir özellik olup kişinin bir çok eylemini yönlendirir. Örneğin; şefkatli olma özelliği çok fazla olan bir birey, tüm süresini kimsesiz çocuklar yurdunda, yaşlılar evinde geçirebilir.

Merkezi özellikler, bireyin kişinin özünü oluşturan ana özelliklerinin meydana getirdiği yapıdır ve bu özelliklerin sayısının bireyde 5-10 arasında değiştiği ifade edilmektedir. Örneğin sosyallik, dürüstlük, merkezi treytlere örnek olarak gösterebilir.

İkincil özellikler, ise sözü edilen ilk iki özellik kadar davranışı etkilemeyen, daha az önemli kişilik özellikleridir. TV’deki çeşitli spor dalları ile ilgili

programlardan bazılarını seçmek, bir restoranda sipariş edilip kalmayan bir yemeğin yerine diğerini söylemek ikincil özelliklere örnektir.

Sporadaki kişilik araştırmalarında sıklıkla kullanılan envanterler, özellik kapsamındaki geliştirilmiş envanterlerdir. Örneğin; 16 kişilik faktörü envanteri, Minnesota çok yönlü Kişilik Envanteri, Eysenck Kişilik Envanteri, California Kişilik Envanteri bunlar arasında sayılabilir (Tiryaki, 2000).

Sporcuların kişilik özelliklerinin belirlenmesinde en çok faktör analizi yönteminden faydalanmıştır (İkizler, 1984). Onaltı kişilik faktörü, yaş ve kültürler arası uygulamalar bakımından birçok alanda da kullanılmaktadır. Günümüzde normal kişilerde uygulanabilecek en iyi test olarak klinik testlere karşı kullanılmaktadır (Baysal ve Tekinarslan, 1987).

Faktör analizi, matematiksel bir işlemdir. Bir kişilik testindeki maddelerin birbirleriyle olan korelasyonunu göstermektedir. Bir deneycinin kişiyi betimleyecek şekilde düzenlenmiş birkaç yüz soruyla işe başladığını düşünelim. Her soruda bir treyi anlatan bir sıfat olsun. Örneğin, kişi arkadaş canlısı mıdır? İnsanları sever mi? Yalnız mı yoksa başkalarıyla birlikte mi çalışmayı yeğler? Bir takım derneklere üye midir? Bu psikolog, çok sayıda insanı treylere göre derecelendirir ve sonuçları analiz eder. Yukarıdaki sorulardan birisine verilen yanıt evet ise, aynı şekilde, sorulardan birisine verilen yanıt hayır ve diğerlerine de hayır ise, o zaman sonuç maddeler arasındaki korelasyonu gösterir. Böyle bir korelasyon bulduğumuzda, değişik maddelerle ölçülebilen ortak bir faktör ya da treyitin varlığından söz edilebilir (Morgan, 1984).

A	Ketum, çekingen	- Yumuşak huylu
B	Az zeki	- Daha zeki
C	Hislerden etkilenen	- Olgun, dengeli
E	Alçakgönüllü	- İddiacı- saldırgan
F	Ağır başlı ciddi	- Kaygısız
G	Kurallara uymayan	- Ahlaklı, vicdanlı
H	Çekingen, ürkek	- Cüretli, atılgan
I	Katı, inatçı	- Müşfik, şefkatli
L	Güvenilen, uysal	- Şüpheli
M	Pratik	- Hayal gücü olan
N	Samimi, doğru	- Açıkgöz, kurnaz
Q	Kendini ispatlamış	- Kendini suçlayan
O1	Muhafazakar	- Açık görüşlü
O2	Benlik çatışması olan	- Kontrollü
O3	Gruba bağlı	- Kendine yeterli
O4	Rahat, gevşek	- Verimli

Şekil 2. 16 PF Kişilik faktörü (Thelma,1992).

2.2.3. Sosyal Davranış Kuramı

Treyt kuramını savunanlar, davranışın kişisel belirleyicileri üzerinde dururlar, bu kişiler, treytlerin bireye farklı durumlarda tutarlı bir şekilde davranması yönünde ön yatkınlık sağlandığını varsayarlar. Sosyal öğrenme kuramı ise davranışın çevresel durumsal önemini vurgular (Atkinson, 1995).

Gerçek davranışı yorumlamada, treyt kuramı başarılı olmamıştır. Kişiliği gerçek davranışlar (davranışın özel ve ayırıcı yanları) oluşturduğuna göre, bu kuram giderek psikologlar tarafından saf dışı edilmektedir. Bunların yerine sosyal davranış kuramı kişiliğe bakış, açısından daha çok önem ve değer kazanmaktadır.

Sosyal davranış kuramının ilkeleri, şunlardır: İnsanlar, sosyal davranışı da tıpkı başka bir davranışın öğrenilmesi gibi, aynı ilkelere göre öğrenmektedirler. Dahası, değişik durumlarda değişik davranışlarda bulunmayı da öğrenmektedirler. Öğrenme yaşantıları boyunca kaygı, herhangi bir durum dolayısıyla çıkmayabilir.

İnsanlar bu durumda, dürüst olmayı öğrenirken bir başka durumda bu davranışı öğrenemeyebilirler. O halde, davranışın özel ve ayırıcı niteliklerinin saptanabilmesi için izlenebilecek tek yol, kişinin belirli durumlarda neler yaptığının anlaşılmasıdır (Morgan, 1984).

Sosyal davranış kuramı, kişinin ne yaptığını anlamanın onu gözleme ya da kendisine sorulması yoluyla olduğunu varsaymaktadır. Güncel durumlardaki davranışların gözlenmesi, çok zaman almaktadır. Ancak davranışı anlamanın başka yolları da vardır. Bunlardan birisi, kişiye çeşitli durumların resimlerini göstererek, davranım veya tepkilerindeki otomatik değişimleri ölçmektedir. Diğer bir yol ise kişilerin belirli durumlarda aktörlük yapmaları ya da rol yapmalarını sağlayacak sorunlarının olası nedenlerini saptamaktır. Bu kuramda, gözleme dayalı ya da model olarak öğrenme ve sosyal pekiştirme, iki önemli kuramdır (Tiryaki, 2000).

2.2.3.1. Pekiştirme ve Sosyal Öğrenme

Başka insanların etkisi (uyguladıkları ödüller ve cezalar), bir kişinin davranışında önemlidir. Sosyal öğrenme kuramına göre, davranıştaki bireysel farklılıklar, büyük ölçüde büyüme sırasında, karşılaşılan öğrenme deneyimi türündeki farklılıklardan kaynaklanır. Bazı davranış örüntüleri, doğrudan deneyim ile öğrenilir. Birey, belli bir tarzda hareket ettiği için ödüllendirilir ya da cezalandırılır. Ancak çoğu davranım, pekiştirme olmaksızın gözlenerek ya da görerek öğrenme yoluna gidilir. Sosyal öğrenme kuramcısına göre, öğrenme için pekiştirme şart değildir ancak bireyin dikkatini gereken yöne çekerek öğrenmeyi kolaylaştırır.

Son zamanlarda, çocuklar için sık sık dile getirilen husus, çocuklara şiddet içeren çizgi filmlerin izlettirilmesi yönündedir ki bu görüş bu tür filmleri izleyen çocuklarda şiddetle ilgili davranışlar geliştirdikleri bulgusuna dayanmaktadır. Yani çocuklar gözlem ve taklit yoluyla izledikleri film sahnelerini evde veya okulda tekrarlamaktadırlar. Filmin kahramanlarıyla özdeşleşmektedirler (Tiryaki, 2000).

Pekiştirme, öğrenme için şart olmamasına karşın, öğrenilen davranışın icrası için hayati önem taşır. Sosyal öğrenmenin temel varsayımı, insanların pekiştirme olasılığı yüksek olan şekillerde davranmasıdır (Atkinson, 1995).

Bir davranım kuvvetlendiğinde (yani pekiştirildiğinde), ortaya çıkma olasılığı artar. Örneğin eğer çocuk eve geldiğinde oyun arkadaşının kendini ittiği için ona vurduğunu söyler ve ana-baba çocuğa "aferin" derse çocuğun bu davranışı yineleme olasılığı artacak demektir (Tiryaki, 2000).

Sosyal öğrenme kuramcıları, durumsal etkilerin davranış üzerindeki önemini aşırı bir biçimde vurguladıkları ve böylece kişiyi, kişilik psikolojisi içinde kaybettikleri için eleştirilmişlerdir. Kuramlarla bütünleştirilen yeni bilimsel süreçlere ve değişkenlere rağmen, bu eleştiride doğruluk payı vardır. Ancak kişiliğin durumlar arası tutarlılığı konusunda, sosyal öğrenme kuramcıları tarafından başlatılan tartışma, diğer kişilik psikologlarının da temel varsayımları gözden geçirmeye zorlamıştır.

Sonuç olarak; kişilik psikologları, kişiler ile durumlar arasındaki etkileşim sonucunda daha açık anlayışla, her bireyin kişiliği hakkında daha sağlam değerlendirme ortaya çıkarmıştır (Atkinson, 1999).

2.3. Kişiliğin Değerlendirilmesi

Gündelik yaşam içinde, bizden birinin kişiliğini tanımlamamız istendiğinde, büyük olasılıkla onun kişisel özelliklerini zeki, bağımlı, otonom, dürüst gibi sıfatları kullanırız. Kişilik psikologları kişilik özellikleri gündelik yaşamda kullanma tarzımızı sistematikleştirerek formel tanımlama ve ölçme yöntemleri tasarlamaya çalışmışlardır. Özellikle 3 bakımdan gündelik yaşama ilişkin özelliklerin ötesine geçmeye çalışırlar. Potansiyel özellikler grubunu insanın kişiliğinin çeşitliliğini kapsayan daha küçük bir gruba indirgemeye çalışırlar.

Kişilik özelliklerini ölçmek için kullandıkları araçların güvenilir ve geçerli olmasına çalışırlar. Kişilik özelliklerinin kendi aralarındaki özelliklerle özgül davranışlar arasındaki ilişkileri keşfetmek için ampirik araştırma yaparlar (Atkinson, 1999 ve Atkinson, 1995).

2.4. Kişiliği Psikolojik Özelliklerine Göre Sınıflandırma

Freud'u izleyen tanınmış psikologlar, onun temel kavramlarını ve yaklaşımını benimsedikleri halde, bazı yönlerden ondan ayrılmışlardır. Bu biliminsanlarından biri Carl Jung, diğeri de Alfred Adler'dir.

Carl Jung, cinsel dürtülerin psikanalitik yaklaşımda fazla abartıldığından söylemiştir. Jung, diğeri dürtülerinde önemli olduğunu savunmuştur. Bireyin amaçlarına ve bu amaçlara ulaşmak için gösterilen çabalara önem vermiştir.

Jung, bireyleri psikolojik özelliklerine göre tiplere ayırmıştır. Bunların içinde en tanınmış olanı içedönük ve dışadönük biçimde yaptığı sınıflamadır (Ünlü, 1988).

Dışadönükler hem iyimser hem de coşkulu olma eğilimindedirler. Ancak bu coşku sağlıklı bir biçimde sürmez. Aynı şey onların öbür insanlarla olan ilişkileri içinde geçerlidir. Kolaylıkla ve kısa zamanda kurulan ilişkiler çabuk bozular. En çok hoşlandıkları şey topluluklar içinde bulunmaktır. Yalnız kalmayı sevmezler ve aşırı düşünmenin hastalık olduğuna inanırlar. Topluma iyi uyum sağladıklarından günün geçerli ahlaki değerlerini inançlarını genellikle kabullenirler ve verdikleri kararlarda aşağı yukarı basmakalıp değerlere uygun davranma eğilimindedirler.

Öte yandan içe dönük yetişkinler, toplumdan hoşlanmazlar ve büyük topluluklar içinde kendilerini yalnız ve kaybolmuş hissederler. Duygudurular, aptalca görünmekten korkarlar, fakat genellikle toplum içinde nasıl davranılacağını öğrenmedikleri görülür. Savruktur y ada çok fazla dürüsttürler. Çok titiz bir biçimde, daha çok komiklik derecesinde naziktirler. Aşırı vicdan sahibi, kötümser ve eleştirici olma eğilimindedirler. Hep iyi niteliklerini kendilerine sağladıklarından doğal olarak

kolaylıkla yanlış anlaşılırlar. Üstün yönlerini ancak içten çevrelerde ortaya koyabildiklerinden ilgi görmüş görüyormuş gibi davranırlar. Dolayısıyla dışa dönük çalışma arkadaşlarından daha az başarılı olurlar. Buna karşın enerjilerini başkalarını etkilemek için kullanmadıklarından genellikle olağan üstü bilgi sahibi oldukları ve ortalamanın üzerinde olan bazı yetenekler geliştirdikleri görülür (Frieda, 1996).

Alfred Adler, üstünlük duygusunun insanların elde etmek istediği esas güç olduğunu ve cinsel dürtülerden daha kuvvetli olduğunu savunmuştur. Temel aşağılık duygusu bireyin bebekliği sırasında, gerçekten aciz ve yardıma muhtaçken oluşur ve yerleşir. Bireyin yaşamının geri kalan kısmı bu duygudan kurtulma çabası içinde geçer. Diğer bir deyişle kusursuz bir varlık olmaya çalışır. Sürekli üstünlük kurma çabası içindedir. Adler'e göre eksiklik duygusu evrenseldir, herkeste vardır. Değişmez ve sürekli bir biçimde bireyin ölümüne dek varlığını sürdürür. Bu duygu aynı zamanda bireyi güdeleyen bir güçtür ve onun eyleme geçmesini sağlar. Ancak yetersiz bir ortam içinde yetişmiş olan insanlarda bu "normal" eksiklik duygusu çok daha yoğun bir şekilde yaşanır (Yanbastı, 1990).

2.5. Kişiliği Değerlere Göre Sınıflandırma

Kişiliği değerlere ayırmak için çeşitli sınıflandırmalar yapılmıştır. Burada ana fikir, her bireyin bir bütün olarak kişiliğini biçimlendiren bir hayat felsefesi, baskın değerleri olduğudur. Böyle bir kuram Spanger tarafından ortaya atılmıştır. Spanger insanları altı ideal "Değer Tipi" ne göre sınıflandırmıştır.

a. Kuramsal İnsan: Gerçeği keşfetmeye gözlemeye ve sonuçlandırmaya ilgi duyuyor. Hayattaki gerçek amaç bilgisini sistematik matize etmek ve yönetmelidir.

b. Ekonomik İnsan: Yararlı olan nesnelere aşırı ilgi gösterir. Zengin olma merakı vardır. Kuramdan çok pratikliği sever.

c. Estetik İnsan: Şekil düzen ahenge karşı ilgilidir. Estetiğe önem verir. Bütün işlerinde bu özellikleri arar.

d. Sosyal İnsan: Sosyal insan diğer insanlarla ilişkiye önem verir. Başkalarının işleriyle ilgilidir. Sıcak ve insancıl görünümündedir.

e. Politik İnsan: Politik insan için güç önemlidir. Politika veya benzeri etkinliklerde her zaman güçlü ve lider olmayı ister. Başlarını yönetmeyi çok sever.

f. Dini İnsan: Evrende iyi yaşama düzeni sağlamasıyla ilgilenir. Bunları kendi inanışlarıyla yoluyla olabileceğine inanır (Ünlü, 1958).

2.6. Kişiliğin Ölçülmesi

Kişiliği ölçmede kullanılan testler :

- a) Görüşme ve değerlendirme ölçekleri
- b) İlgi testleri
- c) Kişilik envanterleri
- d) Projektif testler

Olarak dört başlık altında toplanabilir. Bunlardan kişilik envanterleri ve azda olsa projektif testler sporcuların kişilik araştırmalarında kullanıldığından yalnızca ikisine değinilmesinin uygun olması düşünülmüştür (Tiryaki, 2000).

2.6.1. Kişilik Envanterleri

Kişiliği ölçmede kullanılan bu envanterler, envanteri geliştiren kişiliği oluşturduğunu düşündüğü özelliklere göre bu özelliklerin o kişideki bulunuş derecesini ortaya koyar. Örneğin; Cattell, kişiliğin 16 faktörden oluştuğunu öne sürerken Eysenck, kişiliği içe dönüklük, dışa dönüklük ve nevrotiklik ve dengelilik boyutları arasında değerlendirir. Benzer şekilde California kişilik envanteri de (CPI) 4 genel kategoride, 18 kişilik boyutunu ölçmektedir. Envanterler, geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmış objektif ölçüm araçlarıdır. Bu yönüyle zaman zaman

gazetelerde yayınlanan "Kendimizi ne kadar iyi tanıyoruz?" ya da "Girişken biri misiniz?" gibi testlerin, hiçbir yararı yoktur (Tiryaki, 2000).

2.6.2. Projektif Testler

Adından da anlaşılacağı gibi bireyin içsel duygularını, güdülerini yansıtmaya olanak tanıyan testlerdir ve bu testler yapılandırılmamışlardır. Örneğin Roschach'ın mürekkep lekesi testi, ortasına mürekkep damlatılmış bir kağıdın, ortasından ikiye katlanarak mürekkebin, kağıda simetrik olarak yayılmasının sağlanmasıyla elde edilen bir testtir. Kişi bu mürekkep lekesine bakarak ne gördüğünü anlatır. Böylece bireyin güduları, duyguları vb öğrenilerek kişiliği hakkında bir değerlendirilmede bulunur (Tiryaki, 2000).

2.7. Spor ve Kişilik İlişkisi

Spor psikolojisindeki gelişmeye paralel olarak, spora özgü kişilik araştırmalarıyla ilgili çalışmalar da artmıştır. Bilindiği gibi kişilik araştırmalarının amacı, bir kişiyi kendi tipik eğilimleri açısından bir tanımlama ve tahmini mümkün kılacak şekilde nitelendirmektir. Spordaki kişilik araştırmalarında bir yandan, spora farklı derecelerde katılım gösteren ve farklı derecelerde başarılı olan kişiler diğer yandan da çeşitli dallarda da spor yapanlar kişilik farklılıkları araştırılır.

Sporla kişilik arasındaki ilişkiyi doğru bir şekilde ortaya koymak istediğimizde, cevaplandırılması gereken 2 soru karşımıza çıkar:

- a) Bir spor faaliyetlerinde bulunan insanın kişiliğinde, bir değişiklik olur mu?
- b) Belirli kişilik özellikleri, belli bir spor türünü, belli bir düzeyde icra etmek için bir gereklilik midir?

Spor ve kişilik arasında bir etkileşimin mevcudiyetinden şüphe duymayan araştırmacılar, yukarıdaki sorulardan yola çıkarak "toplumsallaşma ve seçicilik" hipotezini ortaya koymuşlardır.

Toplumsallaşma hipotezine göre; spor, kişiliği etkiler. Burada spor, bağımsız değişkendir. Kişilik ise, bağımlı değişkeni meydana getirir.

Seçicilik hipotezi ise kişiliğin sadece yapılacak spor türünün seçimi değil, aynı zamanda spordaki başarıyı da etkilediği ileri sürülür. Burada kişilik, bağımsız değişkeni, spor ve spordaki başarı da bağımlı değişkeni temsil eder (İkizler, 1984).

2.7.1. Takım Spor ve Bireysel Spor Yapanların Kişilik Özellikleri

Yapılan araştırmalarda, takım sporu yapanlarla, bireysel spor yapanlar arasında kişilik özellikleri yönünden belirli farklar olduğunu göstermiştir. Örneğin; Vanek ve Cratty (1970), bireysel spor yapanların, takım sporu yapanlara göre daha az kaygılı, kendine daha yeterli ve daha bağımsız olduklarını belirtmektedir.

Koruç ve Bayar (1989), bayan atletlerin bayan voleybolculara göre daha içedönük, maceracılık eğilimleri daha fazla, ilgilerinin daha geniş, yargılarında daha az katı, atlet erkeklerle hentbolcu erkekleri karşılaştırdıklarında ise atlet erkeklerin daha asi ve tahrikkar, benmerkezci ve daha idealist olduklarını bulmuşlardır. Tiryaki'de EPPS kullanarak yaptığı bir araştırmada, bireysel spor yapanların, gösteriş, ilgi görmek isteme ve kendini suçlama boyutlarındaki puanlarının, takım sporu yapanlardan yüksek olduğunu belirlemiştir (Tiryaki, 2000).

3. MATERYAL VE METOT

Araştırmanın bu bölümünde, araştırma sürecinde kullanılan model açıklanmış olup, araştırmanın evren ve örnekleme, veri toplama araçları, verilerin toplanma süresi ve elde edilen verilerin analizi detaylı olarak açıklanmıştır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma tarama modelinde olup, araştırmada Ek-2'deki "Sosyotropi ve Otonomi Ölçeği" uygulanmıştır. Sosyotropi-Otonomi Ölçeği özgün adı Sociotropy-Autonomy Scale (SAS) olan BSOSOTÖ, Beck ve arkadaşları tarafından yapılmıştır (Kraus, 1977). 60 maddelik, iki farklı kişilik özelliğini ölçmeye yönelik olarak oluşturulan bir ölçektir. Otuz madde, Sosyotropi Alt Ölçeğine, 30 madde de Otonomi Alt Ölçeğine aittir. 1, 4, 5, 7, 8, 11, 15, 17, 18, 19, 24, 26, 27, 29, 31, 33, 34, 35, 38, 40, 44, 46, 47, 49, 50, 53, 56, 58 ve 59. sorular "Sosyotropi Ölçeğini"; 2, 3, 6, 9, 10, 12, 13,14,16, 20, 21, 22, 23, 25, 28, 30, 32, 36, 37, 39, 41,42, 43,45, 48, 51, 54, 55, 57 ve 60.sorular "Otonomi Ölçeğini" belirtir. Her bir madde, "sizi ne kadar tanımlıyor" sorusuna karşılık "hiç tanımlamıyor" dan başlayıp, "çok iyi tanımlıyor" a kadar giden yanıt seçenekleri olan 5 aşamalı likert tipindedir.

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini, Balıkesir Astsubay Meslek Yüksekokulu oluştururken, örneklemini ise, 2011 - 2012 Eğitim-Öğretim yılı içerisinde bu okulda okuyan ve tesadüfi yöntemle seçilen 50 bireysel spor ve 50 takım sporu ile uğraşan öğrenciler oluşturmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada verilerin toplanmasında, insanlara bağımlı ve insanlardan özerk kişilik özelliklerini belirleyen bir ölçek olan Sosyotropi-Otonomi Ölçeği kullanılmıştır. Ergen ve yetişkinlere uygulanabilen bu ölçeği, sosyotropi alt ölçeğine ait otuz madde, otonomi alt ölçeğine ait otuz madde olmak üzere toplam 60 maddeden oluşmaktadır.

3.4. Veri Toplama Süreci

Araştırma süresince verilerin elde edilmesinde kullanılan veri toplama araçları Balıkesir Astsubay Meslek Yüksekokulu'nda öğrenim gören öğrencilere bizzat araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Bu durum, veri toplama sürecinde, araştırmanın sonucunu etkileyebilecek herhangi bir olumsuzluğun giderilmesi imkanını sağlamıştır.

3.5. Verilerin Analizi

2011 - 2012 Eğitim-Öğretim yılı içerisinde Balıkesir Astsubay Meslek Yüksekokulu'nda okuyan 50 bireysel spor ve 50 takım sporu ile uğraşan sporcuların "Sosyotropi-Otonomi Ölçeği'ne" ait betimsel istatistiksel sonuçları, daha sonra katılımcıların uğraşmış oldukları spor türü açısından aralarında fark bulunup bulunmadığının belirlenmesi için veriler, SPSS 19.0 "Statistical Package for the Social Sciences" paket programı ile çözümlenerek "t" testi sonuçları verilmiştir.

4. BULGULAR

Bu bölümde, araştırmanın amacına yönelik olarak hazırlanan "Sosyotropi ve Otonomi Ölçeği'nden" elde edilen veriler araştırmanın yöntem kısmında anlatılan biçimde test etmek amacıyla yapılan istatistiksel analizlerle verilerin çözümlenmesi ve bu işlemlerin sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır.

Tablo 1. Katılımcıların Yaş ve Spor Geçmişlerine Göre Dağılımı.

Takım Sporları					
	N	Min.	Max.	X	SS
Yaş	50	17,00	25,00	19,68	1,48
Spor Geçmişi	50	1,00	13,00	6,50	3,19

Tablo 1.'de takım sporu ile uğraşanların yaş ve spor geçmişi dağılımlarına bakıldığında 17 ile 25 yaş arasında değişen puanlarının ortalamasının 19.68 ± 1.48 olduğu, spor geçmişlerinin ise 1 ile 13 arasında değişen puanlarının ortalamasının 6.50 ± 3.19 olduğu belirlenmiştir.

Tablo 2. Katılımcıların Yaş ve Spor Geçmişlerine Göre Dağılımı.

Bireysel Sporlar					
	n	Min.	Max.	X	SS
Yaş	50	18,00	22,00	19,88	1,21
Spor Geçmişi	50	1,00	13,00	4,40	2,56

Tablo 2.'de bireysel spor ile uğraşanların yaş ve spor geçmişi dağılımlarına bakıldığında 18 ile 22 yaş arasında değişen puanlarının ortalamasının 19.88 ± 1.21

olduğu, spor geçmişlerinin ise 1 ile 13 arasında değişen puanlarının ortalamasının 4.40 ± 2.56 olduğu belirlenmiştir.

Tablo 3. Katılımcıların Yaş ve Spor Geçmişlerine Göre Dağılımı.

Uğraştığı Spor Türü	N	%
Bireysel Spor	50	50
Takım Sportu	50	50
Toplam	100	100

Tablo 3.'e baktığımızda katılımcıların 50'sinin (% 50) bireysel spor ile, diğer 50' sinin (% 50) ise takım sporu ile uğraştığı görülmektedir.

Askeri Okul ğrencilerinin özerk ve Bağımlı Kişilik zelliklerine İlişkin Betimsel İstatistikler.

Tablo 4. Katılımcıların “Otonomi” ve “Sosyotropi” Alt leğine İlişkin Betimsel İstatistiksel Veriler.

Otonomi	N	Min.	Max.	X	SS
Takım sporu	50	50,00	104,00	80,86	13,37
Bireysel spor	50	48,00	115,00	77,94	15,64

Tablo 4.'de katılımcıların “Otonomi” alt leğine ilişkin betimsel istatistiksel verileri incelendiğinde, takım sporu ile uğraşanların 50 ile 104 arasında değişen puanlarının ortalamasının 80.86 ± 13.37 bireysel spor ile uğraşanların 48 ile 115 arasında değişen puanlarının ortalamasının 77.94 ± 15.64 olduğu belirlenmiştir.

Tablo 5. Katılımcıların "Otonomi" Düzeyleri

Otonomi Düzeyi	N	Min.	Max.	X	SS
Takım sporu	50	2,00	3,00	2,60	0,50
Bireysel spor	50	2,00	3,00	2,48	0,51

Tablo 5.'te katılımcıların "Otonomi" alt ölçeğine ilişkin betimsel istatistiksel verileri incelendiğinde, takım sporu ile uğraşanların 2 ile 3 arasında değişen puanlarının ortalamasının 2.60 ± 0.50 bireysel spor ile uğraşanların 2 ile 3 arasında değişen puanlarının ortalamasının 2.48 ± 0.51 olduğu belirlenmiştir.

Tablo 6. Katılımcıların Uğraştığı Spor Türüne Göre "Sosyotropi" Alt Ölçeğine İlişkin Betimsel İstatistiksel Veriler.

Sosyotropi	N	Min.	Max.	X	SS
Bireysel spor	50	43,00	114,00	72,40	17,13
Takım sporu	50	46,00	100	72,14	14,24

Tablo 6.'da katılımcıların "Sosyotropi" alt ölçeğine ilişkin betimsel istatistiksel verileri incelendiğinde, takım sporu ile uğraşanların 46 ile 100 arasında değişen puanlarının ortalamasının 72.14 ± 14.24 bireysel spor ile uğraşanların 43 ile 114 arasında değişen puanlarının ortalamasının 72.40 ± 17.13 olduğu görülmektedir.

Tablo 7. Katılımcıların "Sosyotropi" Düzeyleri.

Sosyotropi Düzeyi	N	Min.	Max.	X	SS
Takım sporu	50	2,00	3,00	2,36	0,49
Bireysel spor	50	2,00	3,00	2,36	0,49

Tablo 7.'de katılımcıların "Sosyotropi" alt ölçeğine ilişkin betimsel istatistiksel verileri incelendiğinde, takım sporu ile uğraşanların 2 ile 3 arasında değişen puanlarının ortalamasının 2.36 ± 0.49 bireysel spor ile uğraşanların 2 ile 3 arasında değişen puanlarının ortalamasının 2.36 ± 0.49 olduğu belirlenmiştir.

Tablo 8. Katılımcıların Uğraştığı Spor Açısından "Otonomi" Alt Ölçeğine İlişkin "t" Testi Sonuçları.

Otonomi	N	X	SS	t	p
Bireysel spor	50	77,94	13,37	1,00	0,32
Takım sporu	50	77,90	15,64		

*p < .05

Katılımcıların uğraştığı spor açısından "Otonomi" alt ölçeğine ilişkin t testi sonuçlarının verildiği Tablo 8. incelendiğinde; bireysel spor ile uğraşan katılımcıların "Otonomi" alt ölçeğine ilişkin ortalaması (77.94 ± 13.37) ile takım sporu ile uğraşan katılımcıların ortalaması (77.90 ± 15.64) arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($t = 1.00$; $p < .05$).

Tablo 9. Katılımcıların "Otonomi" Düzeyleri.

Otonomi Düzeyi	N	X	SS	t	p
Bireysel spor	50	2,48	0,50	1,20	0,23
Takım sporu	50	2,60	0,49		

*p < .05

Katılımcıların uğraştığı spor açısından "Otonomi" alt ölçeğine ilişkin t testi sonuçlarının verildiği Tablo 9. incelendiğinde; bireysel spor ile uğraşan katılımcıların "Otonomi" alt ölçeğine ilişkin ortalaması (2.48 ± 0.50) ile takım sporu ile uğraşan katılımcıların ortalaması (2.60 ± 0.49) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmemiştir ($t = 1.20$; $p < .05$).

Tablo 10. Katılımcıların Uğraştığı Spor Açısından "Sosyotropi" Alt Ölçeğine İlişkin "t" Testi Sonuçları.

Sosyotropi	N	X	SS	t	p
Bireysel spor	50	72,40	17,13	-0,08	0,93
Takım sporu	50	72,14	14,24		

*p < .05

Katılımcıların uğraştığı spor açısından "Sosyotropi" alt ölçeğine ilişkin t testi sonuçlarının verildiği Tablo 10. incelendiğinde; bireysel spor ile uğraşan katılımcıların Sosyotropi alt ölçeğine ilişkin ortalaması (72.40 ± 17.13) ile takım sporu ile uğraşan katılımcıların ortalaması (72.14 ± 14.24) arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu belirlenmemiştir ($t = -0.08$; $p < .05$).

Tablo 11. Katılımcıların "Sosyotropi" Düzeyleri.

Sosyotropi Düzeyi	N	X	SS	t	p
Bireysel spor	50	2,36	0,48	0,00	1,00
Takım sporu	50	2,36	0,48		

*p < .05

Katılımcıların uğraştığı spor açısından "Sosyotropi" alt ölçeğine ilişkin t testi sonuçlarının verildiği 11 incelendiğinde; bireysel spor ile uğraşan katılımcıların Sosyotropi alt ölçeğine ilişkin ortalaması (2.36 ± 0.48) ile takım sporu ile uğraşan katılımcıların ortalaması (2.36 ± 0.48) arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($t = 0.00$; $p < .05$).

5.TARTIŞMA

Araştırmada elde edilen verilen değerlendirilmesi sonucunda; takım sporu ile uğraşanların yaş ve spor geçmişi dağılımlarına bakıldığında, 17 ile 25 yaş arasında değişen puanlarının ortalamasının 19.68 ± 1.48 , spor geçmişlerinin ise, 1 ile 13 arasında değişen puanlarının ortalamasının 6.50 ± 3.19 olduğu (Tablo 1.), bireysel spor ile uğraşanların yaş ve spor geçmişi dağılımlarına bakıldığında; 18 ile 22 yaş arasında değişen puanlarının ortalamasının 19.88 ± 1.21 , spor geçmişlerinin ise, 1 ile 13 arasında değişen puanlarının ortalamasının 4.40 ± 2.56 olduğu (Tablo 2), katılımcıların 50'sinin (% 50) bireysel spor ile, diğer 50' sinin (% 50) ise takım sporu ile uğraştığı sonucuna varılmıştır (Tablo 3).

Askeri okul öğrencilerinin özerk ve bağımlı kişilik özelliklerine ilişkin betimsel istatistikler sonucunda; katılımcıların “Otonomi” alt ölçeğine ilişkin veriler incelendiğinde, takım sporu ile uğraşanların 50 ile 104 arasında değişen puanlarının ortalamasının 80.86 ± 13.37 , bireysel spor ile uğraşanların 48 ile 115 arasında değişen puanlarının ortalamasının 77.94 ± 15.64 olduğu (Tablo 4), otonomi düzeylerine baktığımızda ise, takım sporu ile uğraşanların 2 ile 3 arasında değişen puanlarının ortalamasının 2.60 ± 0.50 bireysel spor ile uğraşanların 2 ile 3 arasında değişen puanlarının ortalamasının 2.48 ± 0.51 olduğu (Tablo 5) tespit edilmiştir.

Katılımcıların uğraştığı spor türüne göre “Sosyotropi” alt ölçeğine ilişkin betimsel istatistiksel veriler incelendiğinde; takım sporu ile uğraşanların 46 ile 100 arasında değişen puanlarının ortalamasının 72.14 ± 14.24 , bireysel spor ile uğraşanların 43 ile 114 arasında değişen puanlarının ortalamasının 72.40 ± 17.13 olduğu (Tablo 6), sosyotropi düzeylerine baktığımızda ise, takım sporu ile uğraşanların 2 ile 3 arasında değişen puanlarının ortalamasının 2.36 ± 0.49 bireysel spor ile uğraşanların 2 ile 3 arasında değişen puanlarının ortalamasının 2.36 ± 0.49 olduğu (Tablo 7) sonucu ortaya çıkmıştır.

Katılımcıların uğraştığı spor açısından “Otonomi” alt ölçeğine ilişkin "t" testi sonuçları incelendiğinde; bireysel spor ile uğraşan katılımcıların "Otonomi" alt ölçeğine ilişkin ortalaması (77.94 ± 13.37) ile takım sporu ile uğraşan katılımcıların ortalaması (77.90 ± 15.64) arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($t = 1.00$; $p < .05$) (Tablo 8). Otonomi düzeylerine bakıldığında da, bireysel spor ile uğraşan katılımcıların ortalaması (2.48 ± 0.50) ile takım sporu ile uğraşan katılımcıların ortalaması (2.60 ± 0.49) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark belirlenmemiştir ($t = 1.20$; $p < 0.05$) (Tablo 9).

Katılımcıların uğraştığı spor açısından “Sosyotropi” alt ölçeğine ilişkin "t" testi sonuçlarına baktığımızda; bireysel spor ile uğraşan katılımcıların Sosyotropi alt ölçeğine ilişkin ortalaması (72.40 ± 17.13) ile takım sporu ile uğraşan katılımcıların ortalaması (72.14 ± 14.24) arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu görülmemiştir ($t = -0.08$; $p < .05$) (Tablo 10). Sosyotropi düzeyi incelendiğinde; bireysel spor ile uğraşan katılımcıların Sosyotropi alt ölçeğine ilişkin ortalaması (2.36 ± 0.48) ile takım sporu ile uğraşan katılımcıların ortalaması (2.36 ± 0.48) arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı sonucu ortaya çıkmıştır ($t = 0.00$; $p < 0.05$) (Tablo 11).

Kalkan ve arkadaşları (2002) yaptıkları araştırmada, sporcuların sosyotropi ve otonomi düzeylerine, cinsiyetin etkisini incelemişlerdir. Araştırmalarının örneklemini, toplam 120 sporcu oluşturmuştur. Araştırmalarında, sporcuların sosyotropi ve otonomi düzeyleri “Sosyotropi - Otonomi Ölçeği” ile ölçülmüştür. Sporcuların sosyotropi ve otonomi düzeylerinin, cinsiyete göre değişme gösterip göstermediğinin incelendiği bu araştırmada, bayan sporcuların sosyotropi düzeyleri, erkek sporculardan daha yüksek bulunurken, erkek sporcuların otonomi düzeyleri de bayan sporculardan yüksek bulunmuştur.

Ceylan'ın (2009) yaptığı, “Rekreasyonel Uçurtma Sörfü ve Rüzgar Sörfü Yapan Bireylerin Atılganlık, Tükenmişlik, Depresyon, Öfke, Sosyotropi ve Otonomi Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” araştırmasında, uçurtma sörfü ve rüzgar

sörfü yapan bireylerin, atılganlık düzeyleri arasında anlamlı bir fark olduğu ancak tükenmişlik, depresyon, öfke, sosyotropi ve otonomi düzeyleri arasında herhangi bir fark olmadığı ortaya çıkmıştır.

Kabakçı'nın (2001) yaptığı, "Üniversite Öğrencilerinde Sosyotropik / Otonomik Kişilik Özellikleri, Yaşam Olayları ve Depresif Belirtiler Adlı Çalışmasında, Kişilik Özellikleri, Yaşam Olayları ve Depresif Belirtiler Arasındaki İlişki", sosyotropi ve otonomi açısından farklılık göstermiştir. Kişilik özellikleri ne olursa olsun, depresif belirti düzeyi yüksek kişiler, son 6 ay içinde stres derecesi yüksek sosyotropik olay ile karşılaşmışlardır. Yüksek otonomik kişiler ise depresif belirti düzeylerinden bağımsız olarak, daha stres veren otonomik olay yaşamışlardır.

Malak ve Üstün'ün (2011) yaptığı "Hemşirelerin Sosyotropi - Otonomi Kişilik Özellikleri ve Tükenmişlik Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi" adlı çalışmalarında, hemşirelerin tükenmişlik alt boyutu duygusal tükenme puan ortalaması ile sosyotropi ve otonomi kişilik özellikleri arasında, pozitif yönde çok zayıf düzeyde bir ilişki olduğu saptanmıştır. Tükenmişlik alt boyutu duyarsızlaşma puan ortalaması ile sosyotropi puan ortalaması arasında bir ilişki saptanmamıştır. Duyarsızlaşma puan ortalaması ile otonomi puan ortalaması arasında, pozitif yönde çok zayıf düzeyde bir ilişki olduğu saptanmıştır. Tükenmişlik alt boyutu kişisel başarı puan ortalaması ile sosyotropi puan ortalaması arasında bir ilişki saptanmamıştır. Kişisel başarı puan ortalaması ile otonomi puan ortalaması arasında, pozitif yönde çok zayıf düzeyde bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Kaya ve arkadaşlarının (2006) yaptığı "Hemşire Öğrencilerin Sosyotropik - Otonomik Kişilik Özellikleri ve İlişkili Faktörlerin İncelenmesi" adlı çalışmalarında, örneklem grubunun orta ve üstü sosyotropi - otonomi kişilik özellikleri gösterdiğini tespit etmişleridir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmada elde edilen verilerin değerlendirilmesi sonucunda, takım sporu ve bireysel spor ile uğraşan astsubay aday sporcuların, özerk ve bağımlı kişilik özellikleri bakımından, sosyotropi ve otonomi düzeyleri arasında herhangi bir fark olmadığı ortaya çıkmıştır. Bu sonuç paralelinde, aşağıdaki önerilere yer verilmiştir:

- Astsubay Meslek Yüksekokullarında okuyan ve daha çok sporla uğraşan astsubay aday öğrencilerin, sosyotropi - otonomi kişilik özelliklerini ve onları etkileyen değişik etmenleri belirlemek amacı ile daha geniş gruplarda tanımlayıcı ve deneysel araştırmaların yapılması,
- Takım sporu ve bireysel sporla uğraşan askeri öğrencilerin sosyotropi ve otonomi kişilik özellikleri ile aralarındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla daha büyük bir örnekleme benzer bir çalışmanın yapılması,
- Takım sporu ve bireysel sporla uğraşan askeri öğrencilerin sosyotropi ve otonomi kişilik özellikleri ile aralarındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla bayan askeri öğrenci gurubu bir örnekleme benzer bir çalışmanın yapılması,
- Daha geniş bir çerçeve içinde düşünüldüğünde, insan sosyal bir varlık olduğu için, otonomik özelliklerin de kişilerarası bağlamdan kaynaklanması doğal görünmektedir. Pek çok otonomik ihtiyacın (başarılı olma, belirlenen amaçlara ulaşma gibi) aslında sosyotropik ihtiyaçları karşılamak için bir araç olabileceği düşünülebilir. Örneğin, “başarısız olduğum sürece sevilmem”, “mükemmel olmadığım sürece başkalarının gözünde değersizim” gibi inançlar, tanım gereği otonomik ihtiyaçları vurgularken, temelde “başkaları tarafından sevilme ve değerli bulunma” ihtiyaçları için bir araç olarak belirmektedir. Bu durumda, sosyotropik / otonomik ihtiyaçları birbirinden ayırmak da gittikçe zorlaşmaktadır. Bu nedenle, özellikle otonominin kavram olarak sorgulandığı başka çalışmalara gerek olduğu düşünülmektedir (Kabakçı, 2001).

KAYNAKLAR

- Atkinson RC. *Psikolojiye Giriş*, Ankara, Arkadaş Yayınevi, 1999:56-57.
- Atkinson RL. *Psikolojiye Giriş*, İstanbul, Sosyal Yayınlar, Söğüt Ofset, 1995:35.
- Baysal AC., Tekinarslan, E. *Davranış Bilimleri*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Yayınları, 1987:72.
- Ceylan M. Rekreatyonel Uçurtma Sörfü ve Rüzgar Sörfü Yapan Bireyleri Atılganlık, Tükenmişlik, Depresyon, Öfke, Sosyotropi ve Otonomi Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Rekreatyon Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Muğla: Muğla Üniversitesi, 2009.
- Cox RH. *Sport Psychology Concepts and Applications*, Fifth Edition, New York, The McGraw-Hill Companies, 2002.
- Cüceloğlu D. *İnsan ve Davranışı*, 4. Baskı, İstanbul, Remzi Basın Yayın, 1993:21.
- Erdemli A. Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, Ankara, 1991.
- Eren E. *Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi*, İstanbul, Beta Yayınevi, 2000:12.
- Eysenck HJ. *Kişiliğinizi Tanıyın*, 2. Baskı. İstanbul, Remzi Kitabevi, 1996:41-43.
- Feshbach S., Weiner B. *Personality*, 3rd ed., Maryland, Health and Company, 1991.
- Frieda F. *Jung Psikolojisi*, 3. Baskı. Ankara, Say Yayınları, 1996:14-19.
- Gökdoğan ÇF. Ortaöğretime Devam Eden Ergenlerde Beden İmajından Hoşnut Olma Düzeyi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi, 1988.
- Gökmen R., Açıkalın A., Koyuncu N., Saydar Z. Yüksek Öğrenim Öğrencilerinin Serbest Zaman Etkinliklerini Gerçekleştirme Düzeyleri, Ankara, MEB, 1985.
- Güven Ö. Gazi Üniversitesi. Ankara, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1992, 8(1):40.
- <http://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0degoves%C3%BCperego>, 27.05.2013.
- İkizler C. Sporda Başarının Psikolojisi. İstanbul: Alfa Basın Yayın 2. Baskı, 1984:33.
- Kabakçı E. Üniversite Öğrencilerinde Sosyotropik / Otonomik Kişilik Özellikleri, Yaşam Olayları ve Depresif Belirtiler Adlı Çalışmasında, Kişilik Özellikleri, Yaşam Olayları ve Depresif Belirtiler. Türk Psikiyatri Dergisi, 2011, 2(4):273-282.
- Kalkan M., Tutkun E., Kışal NF. Sporcuların Sosyotropi ve Otonomi Düzeylerinde Cinsiyetin Rolü, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2002, 4(3):5-7.

Kaya N., Aştı T., Acaroğlu R., Kaya H., Őendir M. Hemşire Öğrencilerin Sosyotropik-Otonomik Kişilik Özellikleri ve İlişkili Faktörlerin İncelenmesi. C.Ü. HemŐirelik Yüksekokulu Dergisi, 2006, 10(3):1-11.

Koruç Z., Bayar P. Sporun Kişilik Üzerine Etkilerini Araştırma Raporu. Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü, SESAM, Ankara, 1989:48-51.

Köknel Ö. KiŐilikten Kaçış, İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi Serbest Matbaası 1. Baskı, 1983:22-24.

Kraus RG. Recreation Today: Program, Planning and Leadership. California, 1977.

Kuru E. Farklı Statüdeki Beden Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin KiŐilikleri. G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2003,23(1):175-191.

Kuter M., Öztürk F. *Spor da Risk Faktörleri*. Bursa, Kuter Yay. ve Tan.Hiz.Ltd.Őti. Özsan Matbaası 1. Baskı, 1988:67.

Malak B., Üstün B. Hemşirelerin Sosyotropi-Otonomi Kişilik Özellikleri ve Tükenmişlik Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi. Sağlık Bilimleri Fakültesi, HemŐirelik Dergisi, 2011, 1-16.

Morgan CT. *Psikolojiye Giriş*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölüm Yayınları, 1984:31-33.

Morgan CT. *Psikolojiye Giriş*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Psikoloji Bölüm Yayınları, 2000:16-17.

Özbaydar S. *İnsan Davranışlarının Sınırları ve Spor Psikolojisi*. İstanbul, 1983:15.

Özdevecioğlu ÖM. Kamu ve Özel Sektör Yöneticileri Arasındaki Davranışsal Çalışma Koşulları ve Kişilik Farklılıklarının Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma. Erciyes Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2002, 19, 115-134.

Simmel G. *Soziologische Untersuchungen über die Formen der Vergesellschaftung*, Duncker & Humblot Verlag, Berlin:1968.

Şahin HM. *Beden Eğitimi ve Spor Sözlüğü*, İstanbul, Morpa Yayınları, 2006: 69-318.

Ünlü S. *Psikolojiye Giriş*, EskiŐehir, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Veb Ofset Tesisleri, 1988:48-51.

Thelma SH. *Advances in Sport Psychology*, Canada, 1992:58-61.

Tiryaki Ő. *Spor Psikolojisi, Kavramlar, Kuramlar ve Uygulama*, Mersin, Eylül Yayınları, 2000:107.

Vanek M., Cratty BJ. *Psychology and the Superior Athlete*, London, The Mc Millan, 1970.

Yanbastı G. *Kişilik Kuramları*, İzmir, Ege Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1990:78.

Yazıcı M. Serbest ve Greko-Romen Stil Genç Milli Takım Güreşçilerinin Kişilik Özelliklerinin Araştırılması. Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Gazi Üniversitesi, 1999.

Williams C. *The Sports Science*, H.Ü. 1.Ulusal Spor Bilimleri Kongre Kitabı, (14-15 Mart 1990), 1979:14.

EKLER

EK-1

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER	
Adı Soyadı	: Ejder GÜNEŞ
Doğum tarihi	: 03.02.1972
Doğum yeri	: Kayseri
Medeni hali	: Evli
Uyruğu	: T.C.
Adres	: Balıkesir Astsubay Meslek Yüksekokulu 10100 Balıkesir
Tel	: 0533 728 01 23
Faks	:
E-mail	:
EĞİTİM	
Lise	: Kayseri Fevzi Çakmak Lisesi (1988)
Lisans	: Orta Doğu Teknik Üniversitesi Eğitim Fakültesi (1991-1996)
Yüksek lisans	: Balıkesir Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı (2010-Devam)
YABANCI DİL BİLGİSİ	
İngilizce	:Orta Derece (YDS: 48,75, Nisan 2013)

EK-2

BECK SOSYOTROPİ VE OTONOMİ ÖLÇEĞİ

YÖNERGE

Bu ölçek, insanların insanlarla olan etkileşim biçimini / tarzını belirlemek için hazırlanmıştır. Lütfen aşağıdaki cümlelerin her birini okuduktan sonra, o cümlenin sizin kişiliğinizi ne ölçüde tanımladığını değerlendirin. Cevabınızı belirtmek için "hangi sıklıkla" bölümüne cevabınızın karşılığı olan alanı işaretleyiniz.

Çalışmamıza katkıda bulunduğunuz ve zaman ayırdığınız için teşekkür ederiz.

Ejder GÜNEŞ

Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı

YAŞI :
BRANŞI :
SPOR GEÇMİŞİ :
EN İYİ DERECEŚİ :

Hangi Sıklıkla

	Hiç	Çok Az	Az	İyi	Çok İyi
1. Kendimi diğer insanlara hep iyi davranmak zorundaymış gibi hissedirim.					
2. Özgür ve bağımsız olmak benim için çok önemlidir.					
3. İyi bir iş yaptığımda bunu benim bilmem, başkalarının bilmesinden daha önemlidir.					
4. Yaşadığım güzel olayları başka insanlarla paylaştığımda o olaylar bana daha da güzel gelir.					
5. Diğer insanların duygularını incitmekten korkarım.					
6. İnsanlar benim davranışlarımı ya da yaptığım işleri yönetmeye kalkarsa rahatsız olurum.					
7. İnsanlara "hayır" demek bana zor gelir.					
8. Hafta sonlarında başkalarıyla birlikte olacağım bir etkinlik planlamazsam kendimi kötü hissedirim.					
9. Bir grubun üyesi olmaksızın, kendine özgü bir birey olmayı daha değerli görürüm.					
10. Kendimi hasta hissettiğim zamanlar yalnız kalmayı tercih ederim.					
11. İnsanlar zayıf yönlerimi, hatalarımı bilirlerse beni sevmeyecekler diye endişelenirim.					
12. Bir konuda kendimi haklı görüyorsam, başkalarının hoşuna gitmese de düşünce ve duygularımı açıkça söylemekten çekinmem.					
13. Misafirlikteyken sadece oturup konuşmaktan rahatsız olurum. Bunun yerine kalkıp bir şeyler yapmayı tercih ederim.					

	Hiç	Çok Az	Az	İyi	Çok İyi
14. Bir işte insanın kendi amaçlarına ve standartlarına ulaşması, diğer insanların koyduğu standartlara ulaşmasından daha önemlidir.					
15. Diğerlerini memnun etmek için kendime ters düşen işler yapmam.					
16. Yalnız başıma uzun yürüyüşler yapmaktan hoşlanırım.					
17. Diğer insanların beni sevmeleri, önemli başarılar elde etmemden daha önemlidir.					
18. Bir lokantada kendi başıma akşam yemeği yemek beni rahatsız eder.					
19. Hayatımdaki bir insanın bana gerçekten ilgi duyduğunu hissetmezsem yaptığım işlerden zevk almam.					
20. Bir şey yapmaya karar verirken başkalarının düşüncelerinden etkilenmem.					
21. Kalkıp istediğim yere gidebilme özgürlüğüne sahip olmak benim için çok önemlidir.					
22. İşimde başarılı olmak benim için arkadaş edinmekten daha önemlidir.					
23. Duygularımı kontrol altında tutmanın önemli olduğuna inanırım.					
24. Diğer insanların yanındayken, benden ne beklediklerinden emin olmazsam rahatsız olurum.					
25. Diğer insanlara yardım etmeyi onların bana yardım etmelerinden daha rahat kabul ederim.					
26. İlk defa gideceğim bir yeri tek başıma ziyaret etmek benim için eğlenceli olmaz.					
27. Eğer bir arkadaşım beni uzun süre aramazsa beni unuttuğunu düşünerek endişelenirim.					
28. Diğer insanlarla yakın ilişkiler içinde olmaksızın sürekli çalışıp iş çıkarmak benim daha önemlidir.					
29. Beni sevmediklerini bildiğim insanların yanında rahatsız olurum.					
30. Bir amaç benim için önemliyse, diğer insanları rahatsız etse bile o amaca ulaşmaya çalışırım.					
31. Sevdiğim insanlardan ayrı olmak benim için zordur.					
32. Bir amaca ulaştığım zaman insanlardan gelecek övgülerden çok o amaca ulaşmaktan ötürü memnunluk duyarım.					
33. Diğer insanların hoşlanmayacağını düşünerek söyleyeceğim şeyleri dikkatlice seçerim.					
34. Geceleri evde tek başıma kaldığımda kendimi yalnız hissederim.					
35. Sık sık arkadaşlarımı ya da ailemi düşündüğümü fark ederim.					
36. Kendi palanlarımı kendim yapmayı tercih ederim. Böylece diğerleri tarafından kontrol edilmem.					
37. Çevremde başka insanların olmasına ihtiyaç duymadan, bütün bir gün rahatça tek başıma kalabilirim.					
38. Biri benim dış görünüşümü eleştirdiğinde, diğer insanların da beni çekici bulmayacaklarını düşünürüm.					
39. Bir işi bitirmek, insanların o konuda nasıl tepki göstereceklerini düşünüp endişelenmekten daha önemlidir.					
40. Boş zamanlarımı diğer insanlarla geçirmekten hoşlanırım.					
41. Özel hayatıma karışıldığını düşündüğüm için özel soruları yanıtlamayı sevmem.					
42. Bir sorunum olduğunda başkalarının beni etkilemelerine izin vermektense, sorunu kendi başıma düşünüp bir çözüm bulmayı tercih ederim.					
43. İnsanlar kişiler arası ilişkilerde genellikle birbirlerinden çok şey beklemektedirler.					

	Hiç	Çok Az	Az	İyi	Çok İyi
44. Yeni tanıştığım bir kişinin beni beğendiğini ya da sevdiğini anlayamazsam rahatsız olurum.					
45. Diğer insanların hedeflerini kabul etmektense, kendi hedeflerimi-standartlarımı kendim belirlemeyi tercih ederim.					
46. Başkalarını rahatsız ettiğimi düşünmek beni rahatsız eder.					
47. Diğerleri tarafından beğenilip sevilme ve onaylanmak benim için önemlidir.					
48. Bir işi bitirmek bana göre o iş için verilecek ödülde daha önemlidir.					
49. Diğer insanlarla yakın ilişkiler kurduğumda kendimi güvende hissederim.					
50. Diğer insanlarla birlikte olduğumda, onların benimle birlikte olmaktan hoşlanıp hoşlanmadıklarını anlamak için ipuçları ararım.					
51. Yalnız başıma bir yerlere gidip, yeni yerler keşfetmeyi-araştırmayı severim.					
52. Herhangi bir kişinin bana kızdığını düşünürsem de özür dilemek istemem.					
53. Başıma tatsız bir olay gelirse, başvuracağım bir yakınımın olduğundan emin olmak isterim.					
54. Uzun bir toplantıda sonuna kadar oturmak zorunda kalırsam kendimi hapsedilmiş gibi hissederim.					
55. İnsanların benim özel hayatıma ait konularda soru sormalarından ya da fikir vermelerinden hoşlanmam.					
56. Diğerlerinden farklı olmak beni rahatsız eder.					
57. Bence bir hapisanede bulunmanın en zor yanı özgürce dolaşamamaktır.					
58. Yaşlanmanın en kötü yanı yalnız kalmaktır.					
59. Sevdiğim insanların öleceğini düşünerek çok endişelenirim.					
60. Diğer insanlar beni reddedecek olsa bile haklarımı savunmaya devam ederim.					